

ZVESTOBA, KI SE OBRESTUJE

// Barbara Nemec in Tjaša Pršín

Če se poleti ozremo po visokih steblih nepokošenih travnikov in uzremo majhno oranžno-rjavo ptico s svetlo nadočesno proggo, je to gotovo repaljščica (*Saxicola rubetra*). V mnogih evropskih državah so se njene populacije v zadnjih 20 letih močno zmanjšale. Ponekod je celo izumrla. Na gnezdiščih jo ogroža sodobno kmetijstvo, ki ji s prezgodnjo košnjo travnikov ne omogoča uspešne gnezditve. Dobršen del leta zaradi pomanjkanja primerne hrane v naših krajih ta žužkojeda ptica preživi na prezimovališčih v Afriki. Tamkajšnje razmere vplivajo na njeno preživetje in razmnoževanje tudi na gnezditvenih območjih. Zato je pomembno odgovoriti na vprašanje, ali k upadu populacij prispevajo tudi neugodne razmere na prezimovališčih.

SPREMLJANJE OBROČKANIH PTIC V NIGERIJ

V treh zaporednih zimah so v Nigeriji na območju Jos Plateau naredili raziskavo, v kateri so spremljali tam prezimujoče repaljščice. Prve priletijo tja sredi septembra, zadnje pa ga zapustijo konec aprila. Vsaka ptica, vključena v raziskavo, je bila označena z unikatno kombinacijo barvnih obročkov. Opazovanja so potekala s pomočjo daljnogleda in teleskopa. Spremljali so, ali se posamezni osebkci vračajo na isto območje več let zapored in ali tudi v času prezimovanja vzdržujejo svoj teritorij.

ZVESTA AFRIŠKA PREZIMOVALKA

Teritorialnost v času prezimovanja ima svoje prednosti: poznavanje okolice in s tem lokalnih virov hrane pripomore k izogibanju plenilcem, s tem pa k večji verjetnosti preživetja. Več kot polovica

osebkov se je v prihodnji zimi vrnila na isti teritorij, kjer so bili že prejšnjo zimo. Ptice so v naslednjih zimah v veliki meri opazili le nekaj metrov stran od mesta, kjer so se pojavljale prejšnje leto, kar kaže na res izjemno zvestobo teritorijem. Zaradi značilnega posedanja na izpostavljenih mestih so bile ptice lahko opazne, lokalni premiki osebkov so bili minimalni, premiki na daljše razdalje pa zanemarljivi. Zaradi naštetih dejavnikov lahko trdimo, da so ptice, ki so se vrnile na prezimovališče, vsi osebki, ki so preživeli med obema zimama. Zelo pomembna ugotovitev je ta, da osebki zimo v veliki večini preživijo. Vzrok upadanja gnezdečih populacij vsaj v primeru tega prezimovališča torej ni posledica slabih zimskih razmer.

Ugotovili so tudi, da repaljščice ne tekmujejo za boljše teritorije. Osebki, ki so se prihodnjo zimo vrnili, so zasedli isti teritorij kot prejšnje leto, ne glede na bližino nezasedenega teritorija. Dober zimski teritorij je torej preprosto tisti, ki ptici omogoči preživetje skozi zimo. Zvestoba teritoriju kaže na to, da je vrsta na območjih prezimovanja generalist, kar pomeni, da mora biti posamezen osebek dovolj prilagodljiv na spremembe razmer, če želi vsa leta obdržati zimski teritorij.

ZA KONEC

Teritorialnost na prezimovališčih je bila pri drugih vrstah ptic pevk, denimo pri pogorelčku (*Phoenicurus phoenicurus*) in močvirski trstnici (*Acrocephalus palustris*), dokumentirana že večkrat. Ptica na prezimovališču namreč potrebuje relativno majhno količino virov za preživetje, zato ima manj razlogov za premik in veliko za zvestobo.

REPALJŠČICE

(*Saxicola rubetra*) so zveste svojim območjem v Afriki, kajti tako se izognejo »presenečenjem«, pomanjkanju hrane ali plenilcem.

foto: **Jana Marco**

Literatura:

– BLACKBURN, E. & CRESSWELL, W. (2015): High winter site fidelity in a long-distance migrant: implications for wintering ecology and survival estimates. – *Journal of Ornithology* 157 (1): 93-108.